कसे असावे

सुंदर अक्षर

कसे असावे

शुद्ध अक्षर ?



आम्ही तुमचे

अक्षर घडवत नाही तर...

आम्ही तुमच्या हातून

मातृभाषेचे **सौंदर्य वाढवतो.**

अक्षरधन

बाळकृष्ण मुजुमले



■ **प्रकाशक :**

सौ. जयश्री बाळकृष्ण मुजुमले
M.A., B.Ed., D.S.M.
सर्व्हे नं. ३२/२, सर्वज्ञ कॉम्प्लेक्स,
आंबेगाव बु.।।, पुणे ४११ ०४६

■ **मुखपृष्ठ संकल्पा :**

अपूर्वा बाळकृष्ण मुजुमले
बी.आर्च.

■ **मुद्रक :**

सुरेखा ग्राफीक्स्
३६७, तापकीरनगर, काळेवाडी, पिंपरी, पुणे १७
मोबा. ९८५००३९००७

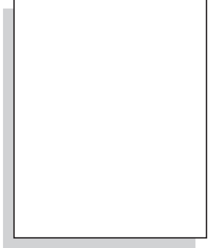
■ **प्रकाशन :**

प्रथम आवृत्ती (दि. १५ ऑगस्ट २०१७)

■ **मूल्य :** रु. ६०/-

अनुक्रमणिका

प्रस्तावना



मानवी मनाची प्रतिमा आपल्या अक्षरात रेखाटलेली असते. अक्षर लेखन सुधारण्यासाठी प्राथमिक शिक्षणापासून शाळांमध्ये प्रामाणिक प्रयत्न केले जात आहेत. अक्षर सुंदर आणि वळणदार येण्यासाठी सुरुवातीच्या काळात बोरु, कटनीब, शाई पेन यांचा जाणीवपूर्णक वापर केला जात असे. सुंदर हस्ताक्षरामुळे विद्यार्थ्यांमध्ये आत्मविश्वास निर्माण होतो, त्यांच्या व्यक्तिमत्त्वाचा विकास होतो. भाषा समृद्ध होऊन उत्तम शैक्षणिक प्रगती होते. त्यामुळे अक्षर सुधारण्यासाठी सातत्याने प्रयत्नांची पराकाष्ठा केली पाहिजे.

आजच्या संगणक युगात कार्यालयीन पत्रव्यवहार संगणकावर तयार केला जातो. त्यामुळे हस्ताक्षरात लिहिण्याची सवय कमी होत चालली आहे. 'दिसामाजी काही तरी लिहित जावे'. या उक्तीचा अवलंब केला जात नाही. तरीही हस्ताक्षर हे व्यक्तीच्या अमनाचा आरसा म्हणून हस्ताक्षर सुधारण्यासाठी, अक्षर वळणदार येण्यासाठी लेखनाचा नियमित सराव आवश्यक आहे. सुंदर हस्ताक्षरामुळे विद्यार्थ्यांमध्ये चांगले काम करण्याची, सकारात्मक विचार करण्याची, कलागुण जोपासण्याची सवय लागते.

'अक्षरधन' पुस्तकाची रचना करताना या पुस्तकात अक्षरलेखनाचे महत्त्व, मार्गदर्शन, विद्यार्थ्यांची मनोगते, अनुभवी शिक्षक व तज्ज्ञांची मते मांडली आहेत. लेखनापूर्वीचा सराव, प्रत्येक अक्षराचे योग्य रितीने अक्षर लेखन कसे करता येईल, अचूक सराव कसा करावा, तसेच कॅलिग्राफी याबाबत आकर्षक रचना करण्यात आली आहे. प्रत्येक विद्यार्थ्यांचे हस्ताक्षर सुधारण्यासाठी मार्गदर्शक ठरतील अशी

तंत्रे या पुस्तकात दिलेली आहेत. विद्यार्थी व शिक्षकांनी आपल्या संग्रही ठेवावे असे हे पुस्तक आहे.

श्री. बाळकृष्ण मुजुमले सर हे आमच्या शाळेतील विद्यार्थ्यांचे अक्षर सुंदर व वळणदार होण्यासाठी शाळेत दोन दशकाहून अधिक काळ सातत्याने प्रामाणिक प्रत्यत्न करीत आहेत. ते हस्ताक्षर स्पर्धा, हस्तलिखिते या माध्यमातून विद्यार्थ्यांना प्रोत्साहन देत आहेत. सुंदर हस्ताक्षरामुहे शाळेतील विद्यार्थ्यांची एकूण गुणवत्ता वाढली आहे. त्यांनी विज्ञान विषयाची पदवी संपादन केलेली असली तरी त्यांचे सुंदर अक्षरातील फलकलेखन पाहून पाहणाऱ्यांना हे कला शिक्षक असावेत असेच वाटत राहते. त्यांनी त्यांचा फलक लेखनाचा उपक्रम छंद म्हणून जोपासला आहे.

शिक्षण व्यवस्थेचा आत्मा असणाऱ्या विद्यार्थ्यांचा सर्वांगीण विकास साधण्याच्या दृष्टीने 'अक्षरधन' हे पुस्तक दिपस्तंभाप्रमाणे मार्गदर्शन ठरेल असा मला विश्वास वाटतो. विद्यार्थ्यांचे हस्ताळर सुंदर होण्यासाठी या अक्षरधनरुपी पुस्तकास माझ्या मन:पूर्वक हार्दिक शुभेच्छा !

श्री. भगवान सावळाराम शिंगाडे

प्राचार्य,

शिवभूमी विद्यालय व कनिष्ठ महाविद्यालय,

यमुनानगर, निगडी, पुणे ४४

अक्षरमंत्र

मंत्र हस्ताक्षराचा....

''एकाच वळणात,

समान उंचीने,

योग्य अंतर ठेवून लिहावे''.

सुंदर हस्ताक्षर वरील मंत्राचा जप करुन होणार नाही तर प्रत्यक्ष लेखनात वापर करुन होईल. चला हस्ताक्षर मंत्र समजून घेवूया...

 **एकाच वळणात...** म्हणजे

हस्ताक्षर तीन वळणात लिहिता येते.

१) **उभ्या वळणाचे अक्षर**

बालके बाळबोध अक्षर । घडसुनी करावे सुंदर ।
जे देखतांचि चतुर । समाधान पावती ।।

२) **उजवीकडे झुकलेले अक्षर**

बालके बाळबोध अक्षर । घडसुनी करावे सुंदर ।
जे देखतांचि चतुर । समाधान पावती ।।

३) **डावीकडे झुकलेले अक्षर**

बालके बाळबोध अक्षर । घडसुनी करावे सुंदर ।
जे देखतांचि चतुर । समाधान पावती ।।

वरीलपैकी एकच वळण लिहीण्यासाठी निवडावे. ८०% व्यक्ति सरळ वळणाची निवड करतात.

समान उंचीचे... म्हणजे

यासाठी सरावासाठी आलेख कागदाचा वापर करु शकता. किंवा दुरेघी, चाररेघी वहीचाही वापर करता येईल.

आलेख कागदावरील सर्वात लहान दोन रेषातील अंतर १ मिलीमीटर असते. अशा तीन रेषांचा वापर करुन ३ मिलीमीटर उंचीचे अक्षर काढता येईल. वहीच्या पानावरील दोन रेषांवरील अंतर ८ मिलीमीटर असते. अक्षराची सुरुवात करताना रेषेला स्पर्श करुनच करावी. पहिले अक्षर ज्या उंचीचे काढणे त्याच उंचीची नंतर अक्षरे काढावी.

योग्य अंतर ठेवून लिहावे... म्हणजे

अक्षर अक्षर जुळवून शब्द तयार होतो. शब्द-शब्द जोडून वाक्य. म्हणजे प्रत्येक अक्षरातील व शब्दातील योग्य अंतर तुमच्या अक्षराचे सौंदर्य नक्कीच वाढवेल.

म्हणजेच सुंदर हस्ताक्षराचा मंत्र कायम लक्षात ठेवून केलेले लेखन दिसायला सुंदर असेलच परंतु ते अचूक होण्यासाठी मराठी व्याकरणाचा थोडा अभ्यास हवाच.





अक्षर नियम

हस्ताक्षराचे सामान्य नियम सर्व लिपीत सारखेच आहेत. एका लिपीचे अक्षर सुधारल्यास इतर लिपीतील अक्षरही बऱ्याच प्रमाणात सुधारते.

१) अक्षरे डाव्या किंवा उजव्या बाजूला झुकलेली तिरपी न काढता सरळ उभ्या वळणात काढावीत.

२) आडव्या रेषा काढताना डावीकडून उजवीकडे तर उभ्या रेषा वरुन खाली काढाव्यात.

३) शब्दावरील रेघ तिच्या खालील अक्षरे काढून झाल्यावर काढावी. ही सलग आडवी हवी. तिरपी, तुटक, नक्षीदार नको.

४) अक्षरांची वेलांटी अक्षराच्या उंचीच्या निम्मी असावी. पहिली व दुसरी वेलांटी सारख्याच उंचीच्या असाव्यात.

५) सर्व अक्षरांची उंची समान हवी.

६) विराम चिन्हांतील टिंबाचा भाग भरीव काढवा. हे टिंब अक्षराच्या तळाच्या समपातळीत हवे.

७) ख, ग, झ, द, न, भ, म, र, श, स, क्ष, ज्ञ यामधील खालील बाजुच्या गाठीचा भाग भरीव असावा.

८) अंकलिपीतील ठळक मोठ्या अक्षरांचा सराव करावा. प्रत्येक अक्षर तंतोतंत येईपर्यंत सराव करावा.

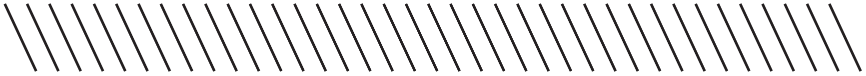
९) अक्षरांचे अवयव काना, मात्रा, वेलांटी, उकार, रफार योग्य त्या प्रमाणात काढावेत.



अक्षर सौंदर्य
लेखनापूर्वीचा सराव...

या सरावासाठी आलेख कागदावरील ३, ४ अथवा अधिक रेषांचा कलात्मकतेने वापर करु शकता.












जो स्वत:च्या चुकांवर हसायला शिकतो
त्याच्यावर जग हसत नाही – आज स्वत:चे टीकाकार व्हा.

अक्षर सौंदर्य
लेखनापूर्वीचा सराव...

अक्षर अवयवांचा सराव

उ उ उ उ उ उ उ उ उ उ उ उ उ उ उ

ह ह ह ह ह ह ह ह ह ह ह ह ह ह ह

ट ट ट ट ट ट ट ट ट ट ट ट ट ट ट

१ १ १ १ १ १ १ १ १ १ १ १ १ १ १

ल ल ल ल ल ल ल ल ल ल ल ल ल ल

उ उ उ उ उ उ उ उ उ उ उ उ उ उ

च च च च च च च च च च च च च च

ढ ढ ढ ढ ढ ढ ढ ढ ढ ढ ढ ढ ढ ढ

२ २ २ २ २ २ २ २ २ २ २

ı ı ı ı ı ı ı ı ı ı ı ı ı

२ २ २ २ २ २ २ २ २ २ २ २ २

इ इ इ इ इ इ इ इ इ इ इ इ इ इ इ इ

ट ट ट ट ट ट ट ट ट ट ट ट ट ट ट

ळ ळ ळ ळ ळ ळ ळ ळ ळ ळ ळ ळ

'होय, मला हे शक्य आहे असे स्वत:ला नेहमी म्हणत चला. – त्यामुळे यश मिळते.

अक्षर सौंदर्य

काना –	ा	ा	ा	ा	ा	ा	ा	ा	ा
ऱ्हस्व वेलांटी –	ि	ि	ि	ि	ि	ि	ि	ि	ि
दीर्घ वेलांटी –	ी	ी	ी	ी	ी	ी	ी	ी	ी
ऱ्हस्व उकार –	ु	ु	ु	ु	ु	ु	ु	ु	ु
दीर्घ उकार –	ू	ू	ू	ू	ू	ू	ू	ू	ू
एक मात्रा –	े	े	े	े	े	े	े	े	े
दोन मात्रे –	ै	ै	ै	ै	ै	ै	ै	ै	ै
एक काना, एक मात्रा –	ो	ो	ो	ो	ो	ो	ो	ो	ो
एक काना, दोन मात्रे –	ौ	ौ	ौ	ौ	ौ	ौ	ौ	ौ	ौ
अनुस्वार –	ां	ां	ां	ां	ां	ां	ां	ां	ां
विसर्ग –	ः	ः	ः	ः	ः	ः	ः	ः	ः

विरामचिन्हे

स्वल्पविराम –	,	,	,	,	,	,	,	,	,
अर्ध विराम –	;	;	;	;	;	;	;	;	;
पुर्ण विराम –	.	.	.	.	.	.	.	.	.
उद्गार चिन्ह –	!	!	!	!	!	!	!	!	!
प्रश्न चिन्ह –	?	?	?	?	?	?	?	?	?
अवतरण चिन्ह –	‘‘	’’	‘‘	’’	‘‘	’’			
अर्ध चंद्र बिंदू –	ँ	ँ	ँ	ँ	ँ	ँ	ँ	ँ	ँ

मुळाक्षरे

अ आ इ ई उ ऊ

ए ऐ ओ औ अं अः

क ख ग घ ङ

च छ ज झ ञ

ट ठ ड ढ ण

त थ द ध न

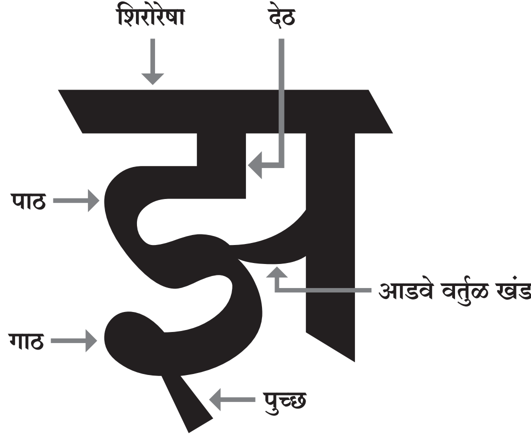
प फ ब भ म

य र ल व श

ष स ह ळ क्ष

ज्ञ

अक्षर स्वरुप



देवनागरी लिपीतील मुळाक्षरांची रचना व आकार नीट न समजल्यास ती अनेकदा चुकीची काढली जातात. त्यामुळे अक्षर खराब येते. वळणदार अक्षर काढताना प्रथम त्या लिपीबद्दल, अक्षरांबद्दल त्यांच्या आकार व वळणाबाबत जाणून घेणे, त्यांचा अभ्यास करणे गरजेचे आहे. अक्षराचे अवयव व त्याच्या बरोबरीने काना, मात्रा, वेलांटी, ऊकार, ईकार याचे स्था व अक्षराशी असणारे प्रमाण माहिती असणे गरजेचे आहे. अक्षराचे मूळ स्वरुप जपून बाराखडीचा सरावही करा.

सराव करताना अक्षर काढण्याचा क्रम बाणांच्या सहाय्याने दाखविला आहे. त्याप्रमाणे स्वतंत्र वहीत सराव करा.

अक्षराचा गुरुत्त्वमध्य (बॅलन्स) सांभाळा.

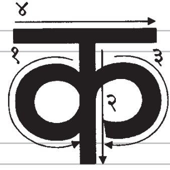
उदा :

☒ ळ	☒ क	☒ ढ
☑ ळ	☑ क	☑ ढ

अक्षर तंतोतंत काढण्यास सुरुवात करा...



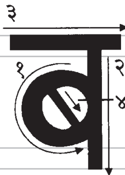
अ आ इ ई उ ऊ ए ऐ ओ औ अं अः



क का कि की कु कू के कै को कौ कं कः



व वा वि वी वु वू वे वै वो वौ वं वः



ब बा बि बी बु बू बे बै बो बौ बं बः

जेवढे जास्त तुम्ही लिहाल, तेवढे परिणामकारक आणि अचुक लेखन करण्याचे नियम सहजपणे लक्षात राहू शकतात.

प

प पा पि पी पु पू पे पै पो पौ पं पः

ष

ष षा षि षी षु षू षे षै षं षः

ण

ण णा णि णी णु णू णे णै णो णौ णं णः

फ

फ फा फि फी फु फू फे फै फो फौ फं फः

न

न ना नि नी नु नू ने नै नो नौ नं न:

म

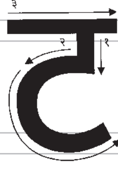
म मा मि मी मु मू मे मै मो मौ मं म:

भ

भ भा भि भी भु भू भे भै भो भौ भं भ:

त

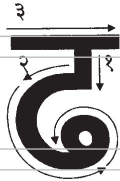
त ता ति ती तु तू ते तै तो तौ तं त:



ट टा टि टी टु टू टे टै टो टौ टं टः



ठ ठा ठि ठी ठु ठू ठे ठै ठो ठौ ठं ठः



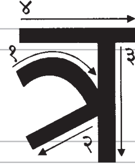
ढ ढा ढि ढी ढु ढू ढे ढै ढो ढौ ढं ढः



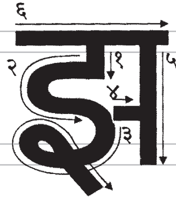
द दा दि दी दु दू दे दै दो दौ दं दः



ड डा डि डी डु डू डे डै डो डौ डं डः



त्र त्रा त्रि त्री त्रु त्रू त्रे त्रै त्रो त्रौ त्रं त्रः



झ झा झि झी झु झू झे झै झो झौ झं झः



ह हा हि ही हु हू हे है हो हौ हं हः

आशावादी व्यक्तीस प्रत्येक दुर्घटनेत मार्ग दिसतो.
निराशावाद्यांना प्रत्येक मार्गात दुर्घटना दिसते.

घ

घ घा घि घी घु घू घे घै घो घौ घं घः

ध

ध धा धि धी धु धू धे धै धो धौ धं धः

छ

छ छा छि छी छु छू छे छै छो छौ छं छः

च

च चा चि ची चु चू चे चै चो चौ चं चः

य

य या यि यी यु यू ये यै यो यौ यं यः

थ

थ था थि थी थु थू थे थै थो थौ थं थः

ज

ज जा जि जी जु जू जे जै जो जौ जं जः

ज्ञ

ज्ञ ज्ञा ज्ञि ज्ञी ज्ञु ज्ञू ज्ञे ज्ञै ज्ञो ज्ञौ ज्ञं ज्ञः

अज्ञान म्हणजे अपंगत्व, तुमचे ज्ञान वाढविण्याचा प्रयत्न करा.

र

र रा रि री रु रू रे रै रो रौ रं रः

स

स सा सि सी सु सू से सै सो सौ सं सः

ख

ख खा खि खी खु खू खे खै खो खौ खं खः

ग

ग गा गि गी गु गू गे गै गो गौ गं गः

श

श शा शि शी शु शू शे शै शो शौ शं शः

ल

ल ला लि ली लु लू ले लै लो लौ लं लः

ळ

ळ ळा ळि ळी ळु ळू ळे ळै ळो ळौ ळं ळः

क्ष

क्ष क्षा क्षि क्षी क्षु क्षू क्षे क्षै क्षो क्षौ क्षं क्षः

स्वत:च्या निर्णयावर विश्वास ठेवून त्यावर अंमल करायला सुरुवात करा.

अक्षर संस्कार

अक्षर म्हणजे ध्वनींचेच रुप दाखविणारे आकार असतात. प्रत्येक अक्षराला स्वत:चे सौंदर्य असते. हे सौंदर्य जपता व वाढविता आले पाहिजे. अक्षरांच्या समूहातूनच शब्दांची फुले बहरतात. या शब्द फुलांचे रंग, गंध, अर्थ अंतर्मगातून प्रकट होतात. प्रत्येक व्यक्तीच्या स्वभावधर्मानुसार त्याच्या अक्षर लेखनाची ढब असते. अक्षराला कलात्मक वळण देवून वाचणाऱ्याच्या मनावर अक्षर संस्कार करता येतो.

जोडाक्षरे सरावासाठी :

महाराष्ट्र	**किल्ला**	**आशीर्वाद**	**विद्यार्थी**
पद्मश्री	**अत्युच्च**	**जाज्वल्य**	**ध्वनी**
सह्याद्री	**रुद्राक्ष**	**कर्तृत्व**	**निषिद्ध**

सरावासाठी आलेख कागद, एकेरी आणि दुहेरी रेषा असलेल्या वह्यांचा वापर अधिक चांगला ठरु शकतो.

अक्षर सुंदर होईपर्यंत बॉलपेन, जेलपेन वापरणे टाळा. कटनीब अथवा साधे शाईपेन वापरा.

सिंगल टोकाची लेखनी म्हणजे एक चाकी सायकलप्रमाणे बॅलन्स करण्यासाठी अवघड जाते. शाईपेन म्हणजे दोन टोकांची लेखनी दुचाकी सायकल एकचाकी पेक्षा बॅलन्ससाठी सोपी आणि कटनीबची लेखणी म्हणजे सपाट रुंद पृष्ठभागामुळे सहज सुलभपणे सरळ अथवा हवे तसे वळण घेता येणारी लेखनी सर्वात वापरायला सोपी.

■■■

अक्षररचना

शब्दलेखन – कॅलिग्राफी

॥ विठ्ठल ॥

धर्मांतर आणि नंतर...

दुर्मिळ आनंदाचा ठेवा

श्री

शिक्षक



आर्टस्

॥ अक्षरमंत्र ॥

अक्षररचना

शब्दलेखन – कॅलिग्राफी

मेरा भारत महान

शिवराज्य

मोरया

विठ्ठल

कलाकार

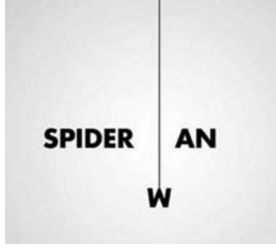
कुर्यात् सदा मंगलम्!!

इंद्रप्रस्थाचा राजा

अक्षररचना

शब्दलेखन – टायपोग्राफी





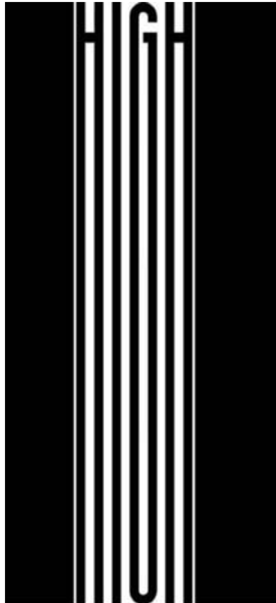














अक्षर शिल्प

सुंदर, सवाच्च हस्ताक्षर म्हणजेच वळणदार पद्धतीने स्वच्छ, सुंदर स्पष्ट वाचता येईल असे ठराविक वेळेत लिहून सुद्धा एकसारख्या रेषा व आकार काढून व व्याकरणाचे नियम पाळून काढलेले अक्षर होय.

सुंदर हस्ताक्षराचे अनेक फायदे आहेत. आपण जेव्हा ठराविक वेळेत सुबक अक्षर काढण्याचा प्रयत्न करतो. जेव्हा आपल्याला एकाग्रतेची सवय लागते व वेळेचे नियोजन करण्याची सवय लागते.

आज बरेच पालक आपल्या पाल्याचे अक्षर चांगले नाही म्हणून त्रस्त आहेत. व त्याचबरोबर शिक्षकही त्रस्त आहे. यासाठी जेव्हा मुलांना अक्षर ओळख होते तेव्हापासूनच सुवाच्च व वळणदार अक्षर काढण्यासाठी प्रोत्साहीत करणे गरजेचे आहे. त्यासाठी त्यांच्याकडून नियमित सराव करुन घेणे महत्त्वाचे आहे. आजच्या युगात (प्रेझेंटेशन) सादरणीकरणाला महत्त्व आहे. अशावेळी खराब हस्ताक्षरामुळे प्रगतीमध्ये अडथळा निर्माण होतो.

विद्यार्थ्यांच्या दृष्टीने विचार केला तर त्यांना पेपर लिहिताना सुवाच्च अक्षर काढणे गरजेचे आहे. बरेचदा पालक सांगताना की पाल्याला उत्तरे येतात गुण सुद्धा चांगले मिळतात पण काही शिक्षक खराब अक्षरामुळे काही गुण कापतात. विद्यार्थ्यांनी वाचता येईल असे सुवाच्च उत्तर लिहिले नाही तर, ते समजू न शकल्यामुळे शिक्षकांना चूक असा शेरा द्यावा लागतो. कारण ते उत्तर जरी बरोबर असले तरी वाचणीय नसते. त्याचा थेट परिणाम गुणांवर होतो.

विद्यार्थ्यांना ठराविक वेळेत पेपर सोडवावा लागतो. जर योग्य सादरीकरण न करता चांगल्या अक्षरात न लिहिता, मुद्देसुद न लिहिता पेपर सोडवला तर त्याचा निश्चितच गुणांवर परिणाम होतो. याउलट योग्य वेळेत योग्य सादरीकरण करुन सुद्धा हस्ताक्षरात पेपर सोडवला तर चांगला प्रभाव पडतो. यावरुन आपल्या एक लक्षात येते की, विद्यार्थ्यांसाठी सुंदर अक्षराचे महत्त्व काय आहे.

आपण पूर्वीपासून एक गोष्ट नेहमी ऐकत आलो आहोत ती म्हणजे अक्षर हे आपल्या मनाचा आरसा असते. आपण जेव्हा अक्षर सुधारतो तेव्हा आपण मनाच्या सकारात्मतेसाठी प्रयत्न करीत असतो.

अक्षर सुधारणा एका दिवसात होत नाही. त्यासाठी काही नियम पाळाचे लागतात. त्यासाठी चांगले पेन लागते. शिवाय ते पकडण्याची योग्य पद्धत शिकावी लागते. पेन नेहमी अंदाजे १ १/२ ते २ सें.मी. मागे धरावे. हलक्या हाताने धरावे. वही किंवा कागद ठेवण्याची योग्य पद्धत असावी. कागद खूप तिरका धरु नये. लिहिताना नेहमी ताठ बसावे. डोळे व कागद यामधील अंतर १२ ते १५ इंच असावे.

अक्षर सराव करताना काही अक्षराचे स्ट्रोक चुकीच्या पद्धतीने देतात ते जाणीवर्पूक बदलावेत. नियमित सरावाने अक्षरीशैली विकसीत करता येते. अक्षरांतील काना, मात्रा, वेलांट्या, रफार यातील एकसारखेपणा असला पाहिजे. अक्षरातील रेषा व गोलाकार आकार यांचा जाडेपणा, लांबी, रुंदी यात एकसारखेपणा असेल तर लिखाणाचे सादरीकरण सुद्धा उत्तम होते. अशा रितीने सुंदर अक्षर निर्मिती होते.

अक्षर लेखनाचा सरळ संबंध आपल्या मनाशी असतो. आपण मनात जे विचार करतो त्यावरच आपली कृती अवलंबून असते. हे विचारात कागदावर अक्षररुपाने प्रकट करतो. म्हणूनच अक्षर हेच आपल्या विचार जीवन व चारित्राचा आरसा आहेत. अक्षरावरुन त्या लिहिणाऱ्या व्यक्तिची स्वत:बाबत व इतराबाबत वागण्याची वृत्ती लक्षात येवू शकते.

हस्ताक्षर विज्ञान पद्धतीचा उपयोग आपल्या जीवनातील सर्वच क्षेत्रात होऊ शकतो. त्यापैकी शैक्षणिक क्षेत्र, वकीली, राजकारण, स्वयंमुल्यमापन, करिअर मार्गदर्शन, जीवनसाथी निवडणे अशा अनेक क्षेत्रात सध्या याचा वापर होत आहे. जगात कोणत्याही दोन व्यक्तींच्या अंगठ्याचे ठसे एकसारखे असत नाहीत तसेच हस्ताक्षर सुद्धा एकसारखे असत नाही. प्रत्येक व्यक्तीचे हस्ताक्षर हे

त्याचे अंतर्बाह्य स्वरुपाचेच प्रतिबिंब असते. म्हणजेच कागदावर त्याचे चरित्र उमटत असते.

हस्ताक्षर व सही यात जसा जसा सुंदर बदल कराल तसा बदल तुमच्या जीवनात नक्कीच होईल.

ग्राफोलॉजी हा शब्द दोन शब्दांनी बनलेला आहे. ग्रॉफो हा ग्रीक भाषेतील शब्द आहे त्याचा अर्थ लेखन (हस्ताक्षर) आणि लॉजी शब्दाचा अर्थ विज्ञान. म्हणजेच हस्ताक्षर विज्ञान. ही एक विज्ञानाचीच शाखा होय. सही म्हणजेच सिग्नेचर: सिग्नेचर याचा अर्थ साईन ऑफ नेचर. म्हणूनच सहीवरुन तुमच्या व्यक्तिमत्त्वाबाबत बरीच माहिती मिळवता येते. म्हणूनच आपले हस्ताक्षर व सही बदलून अनेक फायदे मिळवू शकतो असे ग्रॅफोथेरपीत वर्णन केलेले आहे.



सुंदर हस्ताक्षर ही एक प्रयत्नसाध्य कला आहे.
ही कला आत्मसात करण्यासाठी हवा मनाचा ठाम निश्चय,
योग्य पद्धतीने नियमित सराव आणि चिकाटी.
माझे हस्ताक्षर नक्की सुधारेल हा सकारात्मक
दृष्टिकोन हवाच.!

सकारात्मक दृष्टिकोन

अक्षर सुंदर काढण्यासाठी...

अनुभवी शिक्षकांनी, तज्ज्ञांनी सांगितलेले उपाय

१) एकाच वळणात, समान उंचीचे, योग्य अंतर ठेवून लिहावे.

२) तुम्हाला सुयोग्य वाटणारे वळण निवडून जाणीवपूर्वक त्याच वळणात प्रत्येक अक्षर, शब्द, वाक्य लिहावे.

३) सुरुवातीला अक्षर लेखनाची गती कमी ठेवावी.

४) अक्षर, शब्द पूर्ण लिहून झाल्यानंतर शिरोरेषा म्हणजे अक्षरवरची रेषा डावीकडून उजवीकडे वहीच्या रेषेवर सलग व सरळ काढण्याचा सराव करावा.

श्री. मुजुमले सर

५) अक्षर लिहीताना योग्य दिशेने सुरुवात करावी म्हणजे अक्षराचे अवयव योग्य क्रमाने काढावेत.

श्री. बोंबले सर

६) अक्षर सुंदर होईपर्यंत सावकाश लिहावे. लेखनीवर नियंत्रण ठेवून लेखन करावे.

श्री. झिटे सर

७) प्रथम मोठी व ठळक अक्षरे योग्य पद्धतीने काढण्याचा योग्य सराव करावा, कित्ता गिरवावा.

सौ. पुंडे मॅडम

८) मनापासून प्रयत्न करणे, प्रयत्न करतच राहणे, सातत्याने सराव करतच रहावा, चिकाटी सोडू नये.

सौ. मुजुमले मॅडम

९) ज्यांचे अक्षर सुंदर आहे त्यांचे मार्गदर्शन घ्यावे. त्यांच्याकडून तंत्र शिकावीत. निरीक्षणातून शिकावे.

सौ. देसाई मॅडम

१०) लेखनापूर्वीचा सराव, उभ्या-आडव्या रेषा व इतर अक्षरांचे अवयव यांचा चांगला सराव करुनच अक्षर लेखनाकडे वळावे.

श्री. कांबळे सर

११) अक्षर लेखनाचा सराव करण्यासाठी दुरेघी, चाररेघी, आलेख कागद, चौकडी खुणा असलेली वही अक्षरांची उंची, आकार वळण चांगले येण्यासाठी वापरल्यास चांगला फायदा होईल.

सौ. कोंडे मॅडम

१२) लेखनामध्ये व्याकरणाचे नियम महत्त्वाचे असतात. शुद्ध शब्द, विराम चिन्हे, सुवाच्च हस्ताक्षर हे चांगल्या लेखनाचा मुळ पाया आहेत. हस्ताक्षर सुधारण्यासाठी खूप मेहनत घ्या, कारण प्रथम पडलेली छाप ही शेवटपर्यंत कायम राहते. अभ्यास कौशल्य परिणामकारक होण्यासाठी लेखन कौशल्य खूप महत्त्वाचे असते.

डॉ. उमेश कणकवलीकर

१२) दोन ओळी अंतर अक्षराच्या उंचीएवढे असावे. दोन शब्दात र अक्षर लिहिता येईल एवढे अंतर असावे. प्रत्येक अक्षर व अंक ५० ते ६० वेळा काढून सराव केला पाहिजे.

अक्षरतज्ज्ञ - वि. प्र. मेंडजोगी



सुंदर अक्षर काढण्यासाठी काय करावे ?

इ. ८ वी व ९ वी च्या मुलांच्या प्रतिक्रिया

१) अक्षरांच्या उंचीकडे लक्ष दिले पाहिजे.

२) शुद्धलेखनाचा सराव केला पाहिजे.

३) पेन व वही नीट धरायला पाहिजे.

४) एकाच वळणात लेखन करायला हवे.

५) सावकाश गतीने लिहायला पाहिजे.

६) माझे अक्षर सुंदर करणारचं असा विश्चय केला पाहिजे.

७) जाणिवपूर्वक अक्षर काढावे.

८) पेनच्या टोकाकडे लक्ष द्यावे.

९) अक्षराचा मंत्र डोक्यात ठेवावा मग लिहावे.

१०) डोक्यावर ताण असू नये.

११) लेखनाचा कंटाळा करु नये.

१२) स्वत:च्या लेखनावर विश्वास ठेवावा.

१३) लेखन आनंदाने उत्साहाने करावे.

१४) एकाग्रता खूप महत्वाची.

१५) उत्तम दर्जाचे लेखन साहित्य असावे.

१६) अक्षर व त्याच्या अवयवांचे चांगले ज्ञान असावे.

१७) आपल्या आवडत्या पण एकाच वळणात लिहावे.

१८) आपल्या अक्षरातील त्रुटी/चुका शोधाव्या.

१९) प्रत्येक अक्षर स्वतंत्रपणे गिरवावे.

२०) अक्षर लेखनाचे महत्त्व समजून घ्यावे.

२१) शिरोरेषा सरळ व सलग काढण्याचा सराव करावा.

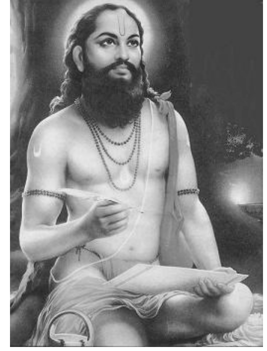


अक्षर खराब येण्याची कारणे

१) एकाग्रतेचा अभाव
२) लेखनाची इच्छा नसणे, कंटाळा येणे.
३) बॉलपेन व जेलपेनने सराव करणे.
४) पेनाच्या मागे टोपन लावून पेनचे वजन वाढते.
५) वही, पेन नीट न धरणे.
६) आत्मविश्वास नसणे.
७) मन चंचल असणे.
८) हात दुखणे.
९) नियमित लेखनाचा सराव नसणे.
१०) जलद गतीने लेखन करणे.
११) अक्षरांचे मुळ स्वरुप माहीत नसणे.
१२) अक्षर काढण्याचा क्रम माहित नसणे.
१३) समजून न घेता फक्त लिहिल्याने अक्षर सराब होते.
१४) अक्षरांचे अवयव, काना, मागा वेलांटी नीट योग्य पद्धतीने व काढल्यास.
१५) प्रयत्न न करणे.
१६) माझे अक्षर चांगले होणारच नाही अशी नकारघंटा सतत वाजवल्यामुळे अक्षर खराबच राहते.
१७) त्याला काय होतयं, मला हे असचं जमतं.
१८) माझ्या हाताला वळणचं नाही.
१९) पहिल्यापासून माझे अक्षर खराबच आहे, ते आता काय सुधारणार !
२०) अक्षर चांगले काढल्याबद्दल न्यूनगंड मनात असणे.
२१) मनात स्वत:ला बदलण्याची इच्छा नसणे.

वरीलप्रमाणे असंख्य कारणे देता येतील यावर सहज मात करुन प्रत्येकाचे अक्षर सुंदर होऊ शकते.

■■■



अक्षर वळण

समर्थांचे बोल...

बालके बाळबोध अक्षर । घडसुनी करावे सुंदर ।
जे देखतांचि चतुर । समाधान पावती ।।
वाटोळे सरळे मोकळे । वोतले मसीचे काळे ।
कुळकुळीत वळी चालिल्या ढाळे । मुक्तमाळा जैशा ।।
अक्षरमात्र तितुके नीट । नेमस्त पैस काने नीट ।
आडव्या मात्रा त्या हि नीट । आर्कुली वेलांट्या ।।
पहिले अक्षर जे काढिले । ग्रंथ संपतो पाहाता पाहात गेले ।
एका टाकेचि लिहिले । ऐसे वाटे ।।
अक्षराचे काळेपण । टाकाचे ठोसरपण ।
तैसेचि वळण वाकाण । सारिकेचि ।।

श्री समर्थ दासबोध – श्री समर्थ रामदास स्वामी

दिसामाजी काहीतरी ते लिहावे ।
प्रसंगी अखंडीत वाचीत जावे ।

समर्थ रामदास स्वामी



अक्षर धर्म

शब्द



घासावा शब्द । तासावा शब्द ।
तोलावा शब्द । बोलण्या पूर्वी ।।
        शब्द हेचि कातर । शब्द सुईदोरा ।
        बेतावेत शब्द । शास्त्राधारे ।।
बोलावे बरे । बोलावे खरे ।
कोणाच्याही मनावर । पाडुनये चरे ।।
        कोणाचेही वर्म । व्यंग आणि बिंग ।
        जातपात धर्म । काढूच नये ।।
थोडक्यात समजणे । थोडक्यात समजावणे ।
मुद्देसुद बोलणे । हि संवाद कला ।।
        शब्दामध्ये झळकावी । ज्ञान, कर्म, भक्ती ।
        स्वानुभवातून जन्मावा । प्रत्येक शब्द ।।
शब्दांमुळे दंगल । शब्दां मुळे मंगल ।
शब्दांचे हे जंगल । जागृत राहावं.

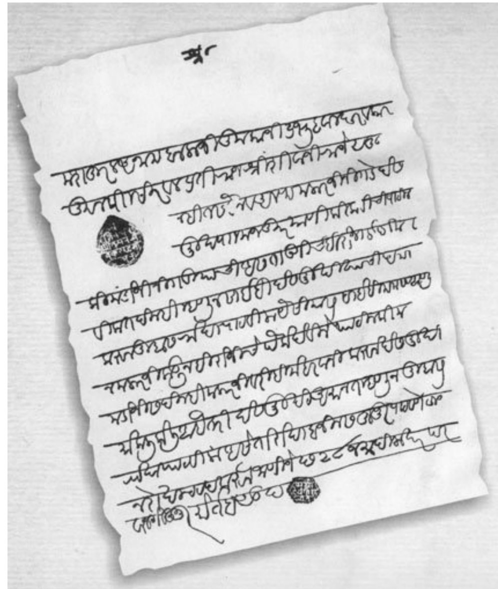
संत तुकाराम



अक्षरगंध

शिवाजी महाराज हस्ताक्षर





ोविदे वाचें उचात: भावतोच्चो भगवत:॥१॥ध्रु॥धनें मना
दझाती: सर्वे कैं चाते भेचीती:॥२॥बहुत बनाडी: देव जव
जवळी लावडी:॥३॥तुका म्हणे हे नोकडे: ळा भाल धीका
॥४॥ रीचोबडे:॥ ॥३॥

संतांचें दनु झेणं: झालें धनें लाझी दीनं:॥१॥ध्रु॥झाली पा
पातापातु टी: दैनें गेळें उठाउठी:॥२॥झालें समाधानं: पा
ठीं बीसांबळे मंनं:॥३॥तुका म्हणे लालें पनां: तो च दीवाळी
॥४॥ दसना:॥ ॥४॥

हें चीमा भेधनं: तुमचे वंदावे चनणं:॥१॥ध्रु॥ भेथें भागें ल
संझीत: भेवढें समपुनीं चीत:॥२॥सांभाळीळें देवा भ
झलनाभा झी झीवा॥३॥झोडुनी पांकन: तुका बीनवीतो
॥४॥ कीकन:॥ ॥५॥

जावडीचीन पुनें घाणी: प्रीत मंनी बैसळी:॥१॥ध्रु॥नीत
नवा कळवळ: भापे बाळा मर्थेतो:॥२॥मुख सुखा भेटों
लाळें: हा भेवा कें पोटी चें:॥३॥तुका म्हणे ब्रह्मानंद:
संत बुंद चनणांपें:॥४॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥
॥६॥ ॥६॥ ॥६॥

झडळें तो भातां पांर्ठी: होउं कार्ठी वेगळा:॥१॥ध्रु॥ तुम्ही सं
तीं कुपा केळी: गंगे चाळीवा प्याची:॥२॥सांभाळीळें मा
भेबापा: केळें तापावेगळा॥३॥बोनसें माझी वथा ळा: तु
॥४॥ काठळा: मोंनेंची॥ ॥५॥

तुकाराम महाराज हस्ताक्षर



आपली स्वाक्षरी घडविण्यासाठी....

आलेख पेपरवरील लेखन

शिवभूमी विद्यालय, यमुनानगर.

अक्षर सांगते स्वभाव

सुंदर अक्षर आपल्या
हाताचा अनमोल अलंकार

" माझे अक्षर मी सुंदर करणारच
हा एक विचार तुमच्या जीवनात क्रां
घडवू शकतो. -आपले हस्ताक्षर हा
-आपल्या मनाचा आरसा असतो
-आपली विचार व कृती करण्याची
हस्ताक्षरातून समजते

विद्यार्थ्यांची हस्ताक्षरे



नाव : चवरे ऋतुजा बाजरंग
इयत्ता : ८ वी अ
शिवभूमी विद्यालय

|| गणेशोत्सव ||
|| काल आज आणि उद्या

आपली भारतमाता पारतंत्र्यात होती. तिच
वर म्हणजेच सर्वच भारतवासीयांवर इंग्रजांचे प्रचंड अ
जुलूम चालूच होते. त्या जाचाला लोक घाबरून घरातच द
लोकांमध्ये एकता नव्हती आणि त्यांच्यात विचारांची देवाण
होत नव्हती. 'एक-एक सुटी काठी तर कोणीपण मोडेल पण ज
काठ्यांना जर एका दोऱ्याने बांधले तर त्या मोळीला कोणी
शकत नाही.' हे टिळकांनी हेरले होते. आणि म्हणूनच लोकां
एकोप्याच्या दोरीने बांधून त्या सुट्या-सुट्या लोकांची एक मोळ
बनवायची होती ते म्हणजे आपले सर्वांचे लाडके व्यक्तिमत्त्व
लोकमान्य बाळ गंगाधर टिळक यांना. आणि
त्यांनी दोन उत्सव सुरु केले. त्यांपैकीच एक
गणेशोत्सवाच्या निमित्ताने लोक
जण मिळून काही क्षणांसाठी तरी पण त्यांच्यात
लागला. त्यांच्यात विचारांची देवाणघेवाण होऊ
मुजरा, नाटक यांनी लोकांच्या जीवनात काही
जोडले गेले. या उत्सवात पूर्व लोक गुलाल उधळ
गुलाबी करुन टाकत, तसेच ढोल- ताश्यांच्या आ
र्ण परिसरच दुमदुमून निघत असे. याच निमित्त
ढल्या. लोक एकमेकांना आपले समजू लागले.
कमेकांना आधार देऊ लागले. समाजातील त्रास

...भूमी विद्यालय

गणेशोत्सव : काल, आज व उद्या

हिंदू धर्मात बरेच सण एकत्र येऊन साजरे केल
...व्यत: महाराष्ट्रात साजरा होणारा गणेशोत्सव हा खऱ्या
...निक म्हणता येईल. सर्व धार्मिक एकत्र येऊन हा सण उ
...करताना आपण शहतो. "गणपती जवळ आले," ही जा
...च सगळ्यांसाठी उत्साहाची असते. गणपतीच्या पुजेची तय
प्रसादाची खरेदी किंवा सार्वजनिक गणपतीसाठी मंडप घा
...वर्गणी गोळा करणे ह्या तयारीबरोबर काही विषयही अ
...दरवर्षी गणपती जवळ आले की वर येत असतात. त्यात व
...णारे कर्णे (लाऊड स्पिकर्स), गणपतीची हळूहळू चालणा
...बरोबरच विचार

शिंदे पूजा राजाराम
इ. ९वी अ
शिवभूमी विद्यालय

गणेशोत्सव - काल, आज आणि उद्या

आम्हा भारतीयांना उत्सवाचे वेड फार! सण आला न् आला
आमची मज्जाच मज्जा असते. चैत्रापासून म्हणजे गुढीपाडव्यापासून सुरु
होणारे आमचे सण होळी पर्यंत चालतात. वर्षभरातील ऋतुप्रमाणे सणांची
योजना पूर्वजांनी केली. जेणे करून लोकांच्या मनातील उत्साह वर्षभ
कायम राहील व लोकांमध्ये ऐक्याची भावना निर्माण होईल यांची त्या
काळजी घेतली. त्यांनी जशी काळजी घेतली, तशीच काळजी पारतंत्र्यात
जनतेस एकत्र आणून त्यांचे लोकशक्तीत रुपांतर करण्याचे काम अनेक
थोर लोकांनी केले. त्यातील एक युगपुरुष म्हणजे लोकमान्य बाळगंगाध
टिळक हे होते.

अनेक रुढी, परंपरा, भेदाभेद, शिक्षणाची अनास्था, पारतंत्र्यात
ची सवय झालेल्या आमच्या समाजाला त्यांनी एकत्र आणायचे ठर
१८९४ साली त्यांनी गणेशोत्सवाची मुहूर्तमेढ रोवली. त्याबरोबरच शि
साजरी करू लागले. लोकांच्या गणेशभक्तीचे रुपांतर त्यांनी समा
केले. लोकांचे देवावर असणारे प्रेम पाहून गणेशोत्सवाला अधिक
मिळाली. त्यातले त्यात गणेशभक्त मोठे गणपती स्थापन करून
पूजा करत. त्याच्या या भक्तीचे रुपांतर त्यांनी गणेशोत्सवाद्वारे
भक्तीत केले. या गणेशोत्सवाद्वारे समाजातील जातिभेदाच्या
पडल्या व लोकांमध्ये एकीची भावना निर्माण झाली. गाणी,
मेळे यातूनच समाज प्रबोधन घडून आले. निद्रीस्त झाल्या
समाज खडबडून उठला व समाजात नवचैतन्य पसरले व स
जातीभेद विसरून एकत्र आणायचे लोकमान्यांचे स्वप्न आ
ते साकार झाले आणि गणेशोत्सवाचा मूळ उद्देश सफल



स्तिमित हो...
केलेली जी... टिळकाचे नवजीवन कोमल अंकुरांच्या रुपांने
प्रादुर्भूत होताच टिळकाचे नवजीवन कोमल अंकुरांच्या रुपांने
प्रत्येक शाखेवर दिसू लागते, त्याचप्रमाणे इंग्रजी अंमलाच्या
पहिल्या पाच पन्नास वर्षात महाराष्ट्राच्या जुन्या वैभवाचा
पालापाचोळा गळून पडल्यावर नव्या शिक्षणाच्या रुपांने जे
खतपाणी महाराष्ट्राच्या बुद्धीला मिळाले होते, त्याचा परिणाम
नवीन वाङ्मय, नवीन संस्था, नवीन उदयोग, नवीन उत्सव
यांच्या रुपांने दिसू लागला. या परिणामामुळे श्री गणपती
उत्सव यांच्या रुपांने ~~दिसू~~ थोड्या उशीराने प्रारंभ झाला.
लोकमान्य टिळक हे महाराष्ट्रात परकीय सत
विरुद्ध लोकजागृती घडवून आणण्याचे प्रयत्न त्यांनी सार्व
क गणेशोत्सव सुरु करण्यासाठी त्यांनी केले. भारतीय
जनतेत एकता व राष्ट्रवादी विचारांचा प्रसार करण्याच्या
उद्देशानेच त्यांनी सार्वजनिक गणेशोत्सव सुरु केला होत
श्री गणेशदेवा, निर्मळ देवा

विद्यार्थ्यांची हस्ताक्षरे

...टील श्रेयश बाळासाहेब
...वी

हस्ताक्षर स्पर्धा 2016-...

...च्या सामाजिक परिवर्तनाच्या इतिहासात
...स्थान वरच्या दर्जाचे आहे. इतर अनेक
...हा दीर्घकाळ शिक्षण, राजकिय सत्ता, ...
...यांपासून वंचित राहिला. महाराष्ट्रात हे ...
...जागृती महात्मा फुले यांनी केली. त्यांनं...
...र्तन घडवून आणण्याच्या कामात महत्त्वाचे
...महर्षी शिंदे, राजर्षी शाहूमहाराज व
...टील यांपैकी शाहूमहाराज हे छत्रपती होते
...सत्तेचा उपयोग यांनी वंचित ...
...यासाठी केला. यामुळे ...
...जिक परिवर्तनाच्या ...

नाव : येळवंडे पायल देवानंद.
इयत्ता : 9 वी तुकडी : ब
हजेरी क्रमांक : 70

सुंदर हस्ताक्षर स्पर्धा 2016-17

ऊन सावलीचा श्रावण

आषाढात मातीवर आलेली हिरव्यागार गवताची साथ श्रावणात जणू ऊतू जाते. ...
भराभर वाढते. मांडीला... कमरेला लागते. संध्याकाळी रानात त्याचा एक ...
आणि उग्र वास येऊ लागतो. 'गवत माजलंय' असं म्हणण्याचा नेमका अ...
तेव्हा कळू लागतो. या गवतासोबत रानात नाना तऱ्हेची फुलं फुलतात, ...
जावी अशा रंगांची. जणू श्रावण ही सारी श्रीमंती आपल्यासोबतच घेऊन ...
जोडीला ऊन-सावलीचा लपंडाव. एखादा ढग साऱ्या शिवारावर सावली ...
...च्या ढगाआडून सूर्यदर्शन होते आणि पिवळ्याधम्म झळाळीत सारं ...
...ची कमान आभाळाला एक मोरपंखी नजाकत आणते.
... लावत नाही. तो असा येतो आणि लगेच ...

...व्यंकटेश संतोष.
...तुकडी = अ   दि. = १७/११/२०१६.

...क्षर स्पर्धा 2016~17.

महाराष्ट्राच्या सामाजिक परिवर्तनाच्या इतिहासात ...
...चे स्थान वरच्या दर्जाचे आहे. इतर अनेक राज...
समाज हा दीर्घकाळ शिक्षण, राजकीय सत्ता, स...
प्रतिष्ठा यांपासून वंचित राहिला. महाराष्ट्रात हे...
बाबतही जागृती महात्मा फुले यांनी केले...
समाजाचे परिवर्तन घडवून आणण्याच्या का...
...शी बजावणारे महर्षी शिंदे, राजर्षी शाहूम...
...ऊराव पाटिल यांपैकी शाहूमहाराज हे...
...आपल्या राजसत्तेचा उपयोग यांनी...
...जागृती निर्माण करण्यासाठी के...
...ती झाली. सामाजिक प...
... समाज हा या देश...

नाव - नांदवडेकर राहुल सतबा *
इयत्ता - १०वी, तु - ब, रोल नं - ४१ *

* सुंदर हस्ताक्षर स्पर्धा २०१६-१७ *

पाठ फिरवणारा पाऊस

'रम्य ते बालपण' म्हटले जाते; पण माझे बालपण काही रमणीय...
फक्त बालपणी अनुभवलेला पाऊस मात्र अतिशय रमणीय आहे, या...
शंकाच नाही. मला जेव्हापासून आठवतेय, तेव्हापासूनचा पाऊस हा मुस...
कोसळणारा असाच आहे. पावसाची कितीतरी रूपं मी तेव्हा अनुभवली.
अगदी उन्हाळ्यातच कोसळणारा, सोसाट्याच्या वाऱ्या- वावटळीसह येणारा
आणि आंब्यांची नासाडी करणारा अवकाळी पाऊस रात्रीच्या मुक्कामाला
यायचा. मृगाच्या दिवशी विजांसह बरसणारा पाऊस, श्रावणातली झिमझि...
अशी पावसाची विविध रूपं असायची. कधी कधी पाऊस रात्रीच्या
मुक्कामाला यायचा. साधारणतः संध्याकाळी साडेचार-पाच वाजता जो
पाऊस सुरू व्हायचा, तो रात्री, दुसऱ्या दिवशी ... संध्याकाळी
आणि असाच पुढे दोन-तीन दिवस...
त्याने घेतली किं...

मराठी भाषा - विज्ञान भाषा

कदाचित माहित नसेल पण मराठी एक वैज्ञानिक भाषा आहे. आणि तिची कोणतेही अक्षर असं का आहे त्यामागील ही काही कारण आहे. इंग्लिश मध्ये ही गोष्ट दिसते.

क, ख, ग, घ, ड – यांना कंठव्य बोलतात. कारण यांचा उच्चार करताना ध्वनी कंठातून निघते. एकदा करुन बघा.

च, छ, ज, झ, ञ – यांना तालव्य बोलतात. कारण यांचा उच्चार करताना जीभ टाळू ला लागते. एकदा करुन बघा.

ट, ठ, ड, ढ, ण – यांना मूर्धन्य बोलताना. कारण यांचा उच्चार करताना जीभ मूर्धाला लागल्याने होतो. एकदा बोलून बघा.

त, थ, द, ध, न – यांना दंतीय बोलतात. यांचा उच्चार करताना जीभ दातांना लागते. एकदा बोलनू बघा.

प, फ, ब, भ, म – यांना ओष्ठ्य बोलतात. कारण यांचा उच्चार ओठांची मिलन झाल्याने होते. एकदा बोलून बघा.

आपण आपल्या भाषेवर गर्व करतो पण ते का करतो ते पण लोकांना सांगा. एवढी वैज्ञानिकता इतर कुठल्या ही भाषेत नसेल.



सरावाकरिता

सरावाकरिता

सरावाकरिता

सरावाकरिता

सरावाकरिता

सरावाकरिता

वचन

मी एक विद्यार्थी आहे. माझे एक ध्येय आहे. माझे ध्येय गाठण्यासाठी मी सुरूवातही केली आहे. मी माझे ध्येय गाठण्यासाठी दररोज, दर तासाला, प्रत्येक क्षणाला निकराचे प्रयत्न करीन. ध्येय गाठताना आलेल्या संकटांना मी सामोरे जाईन आणि त्यातून आपला मार्ग काढत, ध्येयाच्या दिशेने वाटचाल करीन. मी माघार घेणार नाही. मी पुढचे पाऊल पुढेच टाकीन. माझा जन्म विजेता होण्यासाठीच झाला आहे. मी यशस्वी होऊन दाखवणारच. हे मी वचन इतरांना देत नाही तर स्वतःच्याच मनाशी चंग बांधत आहे.

मीच माझ्या जीवनाचा शिल्पकार होणारच!